dr Zdzisław Małkowski
ORCID: 0009-0002-7604-0802

dr Zbigniew Skwarek
Akademia Sztuki Wojennej
ORCID: 0000-0002-9083-4695

dr Piotr Waniek
ORCID: 0000-0003-2916-1812

mgr Andrzej Skonieczny
ORCID: 0009-0008-9198-088X
https://doi.org/10.29316/9788368103199_14

ROLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA HUMANITARNEGO UCHODŹCOM W POLSCE

THE ROLE OF NGOS IN ENSURING HUMANITARIAN SECURITY FOR REFUGEES IN POLAND

Streszczenie

Celem badawczym niniejszego rozdziału jest analiza roli organizacji pozarządowych w zapewnianiu bezpieczeństwa humanitarnego uchodźcom w Polsce oraz ocena ich skuteczności w kontekście wyzwań finansowych, administracyjnych i politycznych. Główny problem badawczy sformułowano: W jaki sposób organizacje pozarządowe w Polsce przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa

Summary

The research objective of this chapter rozdziału is to analyze the role of non-governmental organizations in providing humanitarian security to refugees in Poland and to assess their effectiveness in the context of financial, administrative and political challenges. The main research problem was formulated: How do non-governmental organizations in Poland contribute to ensuring

humanitarnego uchodźcom i jakie bariery ograniczają skuteczność ich działań? Postawiona hipoteza zakłada, że organizacje pozarządowe pełnią kluczową rolę w systemie wsparcia uchodźców w Polsce, jednak ich skuteczność jest ograniczona przez brak stabilnego finansowania, bariery biurokratyczne oraz niewystarczającą współpracę z administracją publiczną. Pierwsza część rozdziału przedstawia organizacje pozarządowe jako kluczowych aktorów pomocy humanitarnej, omawiając ich strukturę, misję oraz zakres działań. Druga część koncentruje się na wsparciu integracyjnym i prawnym dla uchodźców, analizując działania NGO w obszarze edukacji, rynku pracy oraz doradztwa prawnego. Ostatnia część porusza główne wyzwania, z jakimi mierzą się organizacje pozarządowe oraz prezentuje rekomendacje dotyczące zwiększenia skuteczności ich działań w kontekście przyszłej polityki migracyjnej. W badaniu wykorzystano metody teoretyczne, takie jak, analiza literatury przedmiotu, raportów organizacji pozarządowych, aktów prawnych oraz opracowań naukowych dotyczących polityki migracyjnej i systemu pomocy uchodźcom w Polsce.

Słowa kluczowe: organizacje pozarządowe, uchodźcy, bezpieczeństwo humanitarne, integracja, polityka migracyjna

humanitarian security for refugees and what barriers limit the effectiveness of their activities? The hypothesis assumes that NGOs play a key role in the refugee support system in Poland, but their effectiveness is limited by the lack of stable funding, bureaucratic barriers and insufficient cooperation with public administration. The first part of the chapter presents non-governmental organizations as key actors of humanitarian aid, discussing their structure, mission and scope of activities. The second part focuses on integration and legal support for refugees, analyzing the activities of NGOs in the area of education, the labor market and legal advice. The last part discusses the main challenges faced by NGOs and presents recommendations on how to increase the effectiveness of their activities in the context of future migration policy. The study used theoretical methods, such as the analysis of the literature on the subject, reports of non-governmental organizations, legal acts and scientific studies on migration policy and the refugee assistance system in Poland.

Keywords: non-governmental organizations, refugees, humanitarian security, integration, migration policy

Wstęp

Bezpieczeństwo humanitarne stanowi jedno z kluczowych wyzwań współczesnych społeczeństw, szczególnie w kontekście narastających kryzysów migracyjnych. W ostatnich dekadach liczba osób zmuszonych do opuszczenia swoich domów z powodu konfliktów zbrojnych, prześladowań politycznych, katastrof naturalnych czy kryzysów ekonomicznych, nieustannie rośnie. Według danych organizacji międzynarodowych, takich jak Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR), skala globalnych migracji osiągnęła historycznie wysoki poziom, a liczba uchodźców oraz osób wewnętrznie przesiedlonych, przekroczyła 100 milionów.

W obliczu tych wyzwań państwa i organizacje międzynarodowe muszą podejmować działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i podstawowych praw osobom zmuszonym do opuszczenia swoich krajów. Bezpieczeństwo humanitarne, rozumiane jako ochrona podstawowych praw i zapewnienie warunków umożliwiających godne życie, wykracza poza tradycyjne pojęcie bezpieczeństwa narodowego i koncentruje się na indywidualnych potrzebach jednostki. Obejmuje ono dostęp do schronienia, opieki zdrowotnej, żywności, edukacji oraz wsparcia psychologicznego i prawnego, a także ochronę przed przemocą, dyskryminacją i wykluczeniem społecznym.

Polska jako kraj graniczący zarówno z Unią Europejską, jak i obszarami niestabilnymi politycznie, odgrywa istotną rolę w procesie przyjmowania i integracji uchodźców. W ostatnich latach liczba osób szukających schronienia w Polsce znacząco wzrosła, szczególnie w wyniku konfliktu zbrojnego w Ukrainie, kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią oraz napływu uchodźców z Bliskiego Wschodu, Afryki i Azji Centralnej. Odpowiedzialność za zapewnienie odpowiednich warunków bytowych i bezpieczeństwa tym osobom, spoczywa nie tylko na instytucjach państwowych, ale także na organizacjach pozarządowych (NGO), które odgrywają kluczową rolę w niesieniu pomocy humanitarnej.

Celem niniejszego rozdziału jest analiza roli organizacji pozarządowych w zapewnianiu bezpieczeństwa humanitarnego uchodźcom w Polsce. Skupiono się na kluczowych aspektach ich działalności, takich jak pomoc doraźna, wsparcie integracyjne, dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji oraz pomoc prawna. Ponadto, rozdział omawia współpracę NGO z administracją publiczną oraz organizacjami międzynarodowymi, a także wyzwania, z jakimi mierzą się te podmioty w swojej działalności.

Organizacje pozarządowe w pomocy humanitarnej

Organizacje pozarządowe w Polsce to obecnie obszerny sektor działalności[1]. Odgrywają kluczową rolę w systemie pomocy uchodźcom w Polsce, uzupełniając działania administracji publicznej i organizacji międzynarodowych. Ich działalność koncentruje się na zapewnieniu uchodźcom bezpieczeństwa humanitarnego poprzez dostarczanie pomocy doraźnej, wsparcie

[1] K. Zalewska, K. Ochyra-Żurawska, Z. Ciekanowski, *Organizacje pozarządowe w systemie bezpieczeństwa państwa*, Studia Administracji i Bezpieczeństwa, 13(13), 2022, s. 200.

integracyjne oraz ochronę praw migrantów. Wśród najważniejszych organizacji działających w Polsce można wyróżnić:

- Polską Akcję Humanitarną[2],
- Fundację Ocalenie[3],
- Caritas Polska[4],
- Helsińską Fundację Praw Człowieka[5],
- Stowarzyszenie Interwencji Prawnej[6].

Ich misja obejmuje nie tylko pomoc materialną, ale również działania edukacyjne, które mają na celu ułatwienie uchodźcom procesu adaptacji w nowym społeczeństwie.

Jednym z głównych obszarów działalności organizacji pozarządowych jest dostarczanie podstawowych środków do życia, takich jak żywność, woda, odzież i środki higieniczne[7]. W sytuacjach kryzysowych, gdy uchodźcy przybywają do Polski często bez żadnych zasobów, organizacje te zapewniają pierwszą pomoc, organizując punkty dystrybucji żywności oraz schroniska tymczasowe. Wiele z nich prowadzi także programy wsparcia finansowego dla osób, które znalazły mieszkanie, lecz nie są w stanie samodzielnie pokryć kosztów wynajmu. Roczny budżet organizacji działającej na rzecz uchodźców w 2023 r., to przeciętnie 113 tys. zł. Niemal połowa organizacji (47%) dysponowała budżetem nie większym niż 100 tys. zł, a co czwarta organizacja (21%) miała budżet większy niż 1 mln zł[8]. Współpraca NGO z lokalnymi samorządami oraz organizacjami międzynarodowymi pozwala na organizowanie długoterminowych form zakwaterowania, umożliwiając uchodźcom stabilizację życiową.

Kolejnym istotnym aspektem ich działalności jest zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej i wsparcia psychologicznego. Osoby uciekające z terenów objętych wojną czy represjami często wymagają natychmiastowej pomocy medycznej oraz terapii psychologicznej w związku z traumatycznymi

[2] Polska Akcja Humanitarna - Międzynarodowa organizacja charytatywna non-profit, https://www.pah.org.pl/, [dostęp: 14.03.2025].

[3] Fundacja Ocalenie, https://ocalenie.org.pl/, [dostęp: 14.03.2025].

[4] Caritas Polska, https://caritas.pl/, [dostęp: 14.03.2025].

[5] Helsińska Fundacja Praw Człowieka, https://hfhr.pl/, [dostęp: 14.03.2025].

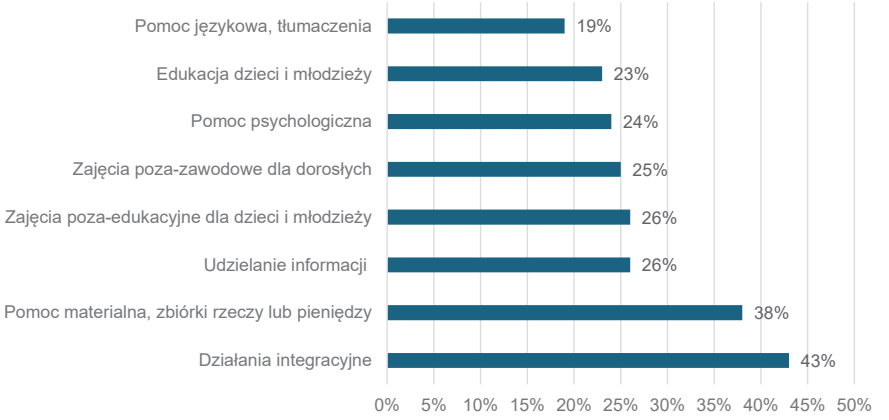
[6] Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, https://interwencjaprawna.pl/, [dostęp: 14.03.2025].

[7] K. Jurek, *Działalność organizacji pozarządowych w kontekście kryzysu na granicy polsko-białoruskiej (2021-2022)*, Wschodnioznawstwo, nr 16, 2022, s. 134.

[8] *Kondycja organizacji pozarządowych działających na rzecz uchodźców w Polsce*, Raport z badań 2024, Stowarzyszenie klon/jawor, s. 8.

doświadczeniami[9]. Organizacje humanitarne zapewniają uchodźcom dostęp do podstawowych świadczeń zdrowotnych, leków oraz opieki psychiatrycznej, współpracując z lekarzami i placówkami medycznymi w całej Polsce. Wsparcie psychologiczne jest szczególnie istotne dla osób, które przeżyły przemoc, utratę bliskich czy długotrwałą izolację społeczną[10].

Pomoc prawna stanowi kolejny kluczowy filar działalności organizacji pozarządowych. Proces ubiegania się o status uchodźcy lub ochronę międzynarodową w Polsce jest skomplikowany i wymaga spełnienia licznych formalności. Wiele NGO oferuje bezpłatne doradztwo prawne, pomagając uchodźcom w przygotowaniu wniosków, odwołań i dokumentacji niezbędnej do legalizacji pobytu. Prawnicy współpracujący z tymi organizacjami reprezentują uchodźców przed urzędami i sądami, interweniując w przypadkach naruszeń praw człowieka czy prób deportacji. Poniżej na rysunku 1 przedstawiono rodzaje działań organizacji na rzecz uchodźców.

Rysunek 1. Rodzaje działań organizacji na rzecz uchodźców

Źródło: Kondycja organizacji pozarządowych działających na rzecz uchodźców w Polsce, Raport z badań 2024, Stowarzyszenie klon/jawor, s. 6.

Jak wynika z powyższego rysunku działania NGO obejmują również szeroko pojęte wsparcie integracyjne. Organizowane są kursy języka polskiego, szkolenia zawodowe oraz programy edukacyjne, które mają na celu

[9] K. Jasiecki, *Pomoc humanitarna dla uchodźców z Ukrainy jako katalizator nowej aktywności społecznej w Polsce*, Studia Politologiczne, nr 68, 2023, s. 139.

[10] J. Mianowski, *Dostęp imigrantek i imigrantów do systemu opieki zdrowotnej w województwie pomorskim – konstruowanie pola międzysektorowej współpracy*, Władza Sądzenia, 16, 2019, s. 105.

ułatwienie uchodźcom znalezienia pracy i dostosowanie się do polskiego rynku pracy. Szczególną uwagę poświęca się także dzieciom uchodźców, które często mają utrudniony dostęp do edukacji[11]. Organizacje pozarządowe pomagają im w adaptacji do polskiego systemu szkolnictwa, organizując zajęcia wyrównawcze oraz wsparcie psychopedagogiczne. Działania te nie tylko zwiększają szanse na samodzielne życie w Polsce, ale również przeciwdziałają marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Poza świadczeniem pomocy bezpośredniej, organizacje pozarządowe pełnią również funkcję rzeczniczą, monitorując sytuację uchodźców i zwracając uwagę na systemowe problemy związane z polityką migracyjną. Poprzez raporty, kampanie społeczne i działania medialne starają się wpływać na decyzje polityczne oraz zwiększać świadomość społeczną na temat sytuacji uchodźców[12]. Ich rola w kształtowaniu debaty publicznej jest istotna, ponieważ postawy społeczne i narracja medialna mają duży wpływ na jakość życia uchodźców w Polsce.

Choć organizacje pozarządowe odgrywają nieocenioną rolę w systemie wsparcia humanitarnego, ich działalność napotyka liczne trudności. Brak stabilnego finansowania, ograniczenia biurokratyczne oraz zmieniające się regulacje prawne często utrudniają skuteczne działanie. Mimo tych wyzwań NGO nadal stanowią kluczowy filar pomocy uchodźcom w Polsce, wypełniając luki w systemie państwowym i oferując kompleksowe wsparcie zarówno w zakresie podstawowych potrzeb, jak i długoterminowej integracji.

Wsparcie integracyjne i prawne dla uchodźców w Polsce

Wsparcie integracyjne i prawne dla uchodźców w Polsce stanowi jeden z kluczowych aspektów działalności organizacji pozarządowych, mający na celu ułatwienie migrantom odnalezienia się w nowym społeczeństwie oraz zapewnienie im odpowiedniej ochrony prawnej. Integracja uchodźców jest procesem wielowymiarowym, który obejmuje naukę języka, edukację, dostęp do rynku pracy, doradztwo administracyjne, a także uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym. Organizacje pozarządowe pełnią w tym procesie istotną rolę, uzupełniając działania administracji publicznej oraz eliminując bariery, z którymi uchodźcy często się spotykają.

[11] A. Grzymała-Kazłowska, R. Stefańska, *Uchodźcy w Polsce*, BAS, 19(43), 2008, s. 3.

[12] K. Zalas-Kamińska, *Rola organizacji pozarządowych w kampaniach społecznych na rzecz pomocy rozwojowej*, Media, kultura, komunikacja społeczna, 10/3, 2014, s. 32.

Jednym z pierwszych wyzwań, przed jakimi stają uchodźcy w Polsce, jest brak znajomości języka polskiego, co znacznie utrudnia funkcjonowanie w nowym środowisku oraz dostęp do rynku pracy. Dlatego organizacje pozarządowe prowadzą kursy językowe, które pozwalają migrantom na zdobycie podstawowych umiejętności komunikacyjnych. Fundacja Ocalenie czy Polska Akcja Humanitarna oferują bezpłatne zajęcia z języka polskiego na różnych poziomach zaawansowania, dostosowane zarówno do dzieci, jak i dorosłych. Znajomość języka jest kluczowa nie tylko dla codziennego funkcjonowania, ale również dla dalszej edukacji i możliwości podjęcia zatrudnienia.

Równie istotnym aspektem integracji jest dostęp do edukacji dla dzieci uchodźców. Wiele z nich trafia do polskich szkół z opóźnieniami edukacyjnymi, wynikającymi z przerw w nauce spowodowanych wojną lub innymi trudnymi doświadczeniami[13]. Organizacje NGO wspierają ich proces adaptacyjny, organizując zajęcia wyrównawcze, pomoc pedagogiczną oraz wsparcie psychologiczne. Współpracują również ze szkołami, dostarczając materiały dydaktyczne i szkoląc nauczycieli, aby lepiej przygotować ich do pracy z uczniami pochodzącymi z różnych środowisk kulturowych.

Dostęp do rynku pracy to kolejny istotny obszar wsparcia oferowanego przez organizacje pozarządowe. Wielu uchodźców posiada kwalifikacje zawodowe, które nie są uznawane w Polsce, co stanowi poważną barierę w znalezieniu zatrudnienia zgodnego z ich kompetencjami[14]. Organizacje takie jak Fundacja Ocalenie prowadzą programy doradztwa zawodowego, pomagając uchodźcom w zdobyciu kwalifikacji uznawanych na polskim rynku pracy, organizując kursy zawodowe oraz ułatwiając kontakt z potencjalnymi pracodawcami. Programy mentoringowe i praktyki zawodowe oferowane przez NGO pozwalają migrantom zdobyć doświadczenie zawodowe i stopniowo integrować się ze społeczeństwem.

Równolegle do działań integracyjnych niezwykle istotne jest wsparcie prawne i administracyjne. Proces ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce jest skomplikowany i wymaga odpowiedniego przygotowania formalnego. Wiele organizacji pozarządowych oferuje uchodźcom doradztwo prawne, pomagając im w składaniu wniosków o status uchodźcy, odwołaniach od decyzji administracyjnych oraz w sprawach związanych z legalizacją

[13] M. Pacek, *Proces deinstytucjonalizacji integracji migrantów w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem dzieci*, Studia i analizy. Studia Politologiczne, vol. 74, 2024, s. 336.

[14] M. Pawlak, I. Laschuk, *Dostęp do rynku pracy, ale nie do państwa: Sytuacja pracowników migrujących w Polsce*, Friedrich-Ebert-Stiftung 2020, s. 17.

pobytu. Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz Stowarzyszenie Interwencji Prawnej angażują się w ochronę praw migrantów, monitorując sytuację uchodźców i interweniując w przypadkach naruszeń ich podstawowych praw.

Integracja społeczna to kolejny kluczowy aspekt działalności NGO, mający na celu przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji uchodźców. Strategia migracyjna zakłada m.in. utworzenie 49 Centrów Integracji Cudzoziemców, w różnych regionach Polski. Nowe centra mają być jednym z instrumentów integracji imigrantów w polskim społeczeństwie[15].

Organizacje pozarządowe organizują również wydarzenia kulturalne, spotkania międzykulturowe, warsztaty i programy społeczne, które pozwalają migrantom nawiązać kontakty z lokalną społecznością. Przykładem takich działań są festiwale wielokulturowe, zajęcia artystyczne czy projekty edukacyjne promujące dialog międzykulturowy. Inicjatywy te nie tylko ułatwiają uchodźcom odnalezienie się w nowym środowisku, ale również budują pozytywne relacje między migrantami a społecznością przyjmującą, przeciwdziałając uprzedzeniom i stereotypom[16].

Działania organizacji pozarządowych w zakresie integracji i wsparcia prawnego uchodźców mają ogromne znaczenie w procesie ich adaptacji do nowego życia w Polsce. Wspierając migrantów na różnych etapach ich pobytu, NGO przyczyniają się do budowania bardziej otwartego i inkluzywnego społeczeństwa. Jednak skuteczność tych działań często zależy od dostępności funduszy, współpracy z administracją publiczną oraz zmieniających się regulacji prawnych. Mimo trudności organizacje pozarządowe odgrywają niezastąpioną rolę w zapewnieniu uchodźcom realnych szans na stabilizację i rozwój w nowym kraju.

Wyzwania i przyszłość działań organizacji pozarządowych w zakresie bezpieczeństwa humanitarnego

Działalność organizacji pozarządowych w zakresie zapewniania bezpieczeństwa humanitarnego uchodźców w Polsce wiąże się z wieloma

[15] *Strategia migracyjna. Powstanie 49 Centrów Integracji Cudzoziemców. Są już szczegóły dotyczące lokalizacji i kosztów CIC,* Infor.pl, https://www.infor.pl/prawo/nowosci-prawne/6737746,strategia-migracyjna-powstanie-49-centrow-integracji-cudzoziemcow-sa.html, [dostęp: 14.03.2025].

[16] E. A. Sowa-Behtane, *Integracja imigrantów ze społeczeństwem przyjmującym. Na przykładzie uczestnictwa w tradycjach, świętach, uroczystościach i życiu kulturalnym*, SPI, Vol. 26, 2023, s. 184.

wyzwaniami, które utrudniają skuteczną pomoc oraz długofalową integrację migrantów. W obliczu narastających kryzysów migracyjnych i zmieniających się uwarunkowań politycznych, organizacje te muszą zmagać się z ograniczeniami finansowymi, barierami biurokratycznymi oraz trudnościami we współpracy z administracją państwową. Pomimo tych przeciwności ich rola w systemie wsparcia humanitarnego pozostaje nieoceniona, a przyszłość ich działań zależy od wielu czynników, w tym polityki migracyjnej Polski oraz możliwości wprowadzenia bardziej efektywnych rozwiązań w zakresie pomocy uchodźcom.

Jednym z największych wyzwań, przed którymi stoją organizacje pozarządowe, jest niestabilność finansowa. NGO w dużej mierze opierają swoją działalność na funduszach pochodzących z dotacji, grantów międzynarodowych oraz darowizn od osób prywatnych i firm. Brak stałego finansowania sprawia, że wiele organizacji ma trudności z planowaniem długoterminowych projektów i zatrudnianiem wykwalifikowanych specjalistów. Szczególnie problematyczne są sytuacje, w których nagłe kryzysy migracyjne, jak w przypadku wojny w Ukrainie, powodują gwałtowny wzrost zapotrzebowania na pomoc humanitarną, a dostępne środki nie są wystarczające, aby sprostać rosnącym potrzebom. Wiele organizacji zmaga się również z ograniczeniami w dostępie do funduszy publicznych, ponieważ część środków rządowych jest rozdzielana w sposób nieprzejrzysty lub warunkowana określonymi kryteriami politycznymi.

Kolejnym istotnym problemem są bariery biurokratyczne, które utrudniają efektywne działanie organizacji pozarządowych. Procesy administracyjne związane z rejestracją organizacji, pozyskiwaniem funduszy oraz uzyskiwaniem pozwoleń na prowadzenie określonych działań, są często skomplikowane i czasochłonne. Dodatkowo zmieniające się przepisy dotyczące migracji i ochrony międzynarodowej sprawiają, że organizacje muszą nieustannie dostosowywać swoje działania do nowych regulacji prawnych, co wymaga dodatkowych zasobów i wysiłku organizacyjnego. Brak jednolitej polityki państwa w zakresie wsparcia NGO oraz różnice w podejściu poszczególnych instytucji publicznych do współpracy z organizacjami społecznymi, dodatkowo utrudniają skuteczne działanie.

Współpraca organizacji pozarządowych z administracją państwową jest kolejnym kluczowym wyzwaniem. Choć w wielu przypadkach NGO współdziałają z władzami lokalnymi oraz instytucjami rządowymi w zakresie pomocy uchodźcom, to relacje te nie zawsze są harmonijne. Niektóre

organizacje napotykają na brak wsparcia ze strony administracji, a nawet na otwartą niechęć ze względu na różnice w podejściu do polityki migracyjnej. W sytuacjach kryzysowych, takich jak nagły napływ uchodźców, współpraca między NGO a państwem jest niezbędna do skutecznego zarządzania pomocą humanitarną, jednak w wielu przypadkach biurokratyczne ograniczenia i brak koordynacji prowadzą do opóźnień oraz niespójności w działaniach.

Rosnąca skala migracji i zmieniająca się sytuacja geopolityczna stawiają przed organizacjami pozarządowymi kolejne wyzwania. Ważnym czynnikiem pożądanych zmian w polskim trzecim sektorze może okazać się wielokrotnie przywoływana tutaj Unia Europejska, która wyznacza wiele norm w dziedzinie krajowych polityk publicznych[17].

W ostatnich latach Polska stała się krajem docelowym dla coraz większej liczby uchodźców, nie tylko z Ukrainy, ale także z Bliskiego Wschodu, Afryki oraz Azji Centralnej. Wzrost liczby osób poszukujących schronienia wymaga zwiększenia zasobów organizacyjnych i finansowych NGO, a także opracowania nowych strategii integracji, które pozwolą uchodźcom szybciej odnaleźć się w polskim społeczeństwie. Ponadto rosnąca polaryzacja społeczna w kwestii migracji oraz przypadki ksenofobii i dyskryminacji utrudniają skuteczną integrację migrantów, co dodatkowo zwiększa rolę organizacji pozarządowych jako podmiotów wspierających dialog społeczny i przeciwdziałających wykluczeniu uchodźców.

Przyszłość działań organizacji pozarządowych w zakresie bezpieczeństwa humanitarnego zależy od kilku kluczowych czynników. Przede wszystkim konieczne jest zapewnienie stabilnego systemu finansowania NGO, który umożliwi im długoterminowe planowanie i rozwój. Wsparcie państwowe oraz większe zaangażowanie sektora prywatnego mogą znacząco zwiększyć skuteczność organizacji humanitarnych[18]. Ważnym elementem jest także uproszczenie procedur administracyjnych i stworzenie bardziej przejrzystego systemu współpracy między organizacjami pozarządowymi a instytucjami państwowymi. Usprawnienie komunikacji i koordynacji działań między różnymi podmiotami zajmującymi się pomocą uchodźcom, mogłoby zwiększyć efektywność wsparcia humanitarnego i skrócić czas reakcji na kryzysy migracyjne.

[17] J. Meisel-Dobrzański, *Współpraca NGO z sektorem publicznym – sposób na wzmocnienie demokracji i wzrost jakości polityk publicznych w Polsce*, Zarządzanie Publiczne, nr 1, 2014, s. 89.

[18] M. Stefańska, *Instytucjonalizacja międzynarodowej współpracy humanitarnej – zagadnienia podstawowe*, Themis Polska Nova, 1(2), 2012, s. 394.

Kolejnym istotnym kierunkiem działań jest rozwój programów integracyjnych, które pozwolą uchodźcom na szybsze wejście na rynek pracy, dostęp do edukacji oraz pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Wspieranie inicjatyw kulturalnych i międzykulturowych, przeciwdziałanie dezinformacji na temat migrantów oraz budowanie pozytywnego wizerunku uchodźców w mediach, mogą przyczynić się do większej akceptacji społecznej i zmniejszenia napięć w debacie publicznej. Na poniższym rysunku przedstawiono zjawiska, które w opinii organizacji będą wpływać na działania na rzecz uchodźców w ciągu najbliższych 2 lat, według raportu Stowarzyszenie Klon/Jawor z 2024 r.

Rysunek 2. Zjawiska, które w opinii organizacji będą wpływać na działania na rzecz uchodźców w ciągu najbliższych 2 lat

Źródło: Kondycja organizacji pozarządowych działających na rzecz uchodźców w Polsce, Raport z badań 2024, Stowarzyszenie klon/jawor, s. 11.

Mimo licznych wyzwań organizacje pozarządowe odgrywają niezastąpioną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa humanitarnego uchodźców w Polsce. Ich działalność stanowi kluczowy element systemu wsparcia migracyjnego i integracyjnego, wypełniając luki w działaniach administracji publicznej oraz reagując na dynamicznie zmieniające się potrzeby migrantów. W przyszłości skuteczność tych organizacji będzie zależała od zdolności do adaptacji, współpracy z różnymi sektorami oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy i integracji uchodźców. Wzmocnienie roli NGO i ich większa integracja z polityką migracyjną państwa mogą przyczynić się do stworzenia bardziej efektywnego i humanitarnego systemu wsparcia dla osób poszukujących schronienia w Polsce.

Podsumowanie

Organizacje pozarządowe odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa humanitarnego uchodźców w Polsce, wypełniając luki w systemie pomocy publicznej i dostarczając wsparcie zarówno w wymiarze doraźnym, jak i długoterminowym. Ich działania obejmują szeroki zakres inicjatyw – od zapewnienia podstawowych środków do życia, takich jak żywność, odzież i schronienie, po wsparcie psychologiczne, edukacyjne i prawne, które umożliwia uchodźcom lepszą integrację ze społeczeństwem. W obliczu rosnących wyzwań migracyjnych organizacje te stają się nieodzownym elementem systemu wsparcia, przyczyniając się do tworzenia bardziej spójnej i otwartej polityki migracyjnej w Polsce.

Pomimo ich ogromnego zaangażowania organizacje pozarządowe napotykają liczne trudności, które znacząco utrudniają im skuteczne działanie. Główne wyzwania to niestabilność finansowa, skomplikowane procedury administracyjne oraz ograniczona współpraca z administracją publiczną. Wiele NGO boryka się z problemem braku długoterminowego finansowania, co prowadzi do trudności w realizacji większych projektów i ogranicza ich zdolność do szybkiego reagowania na nagłe kryzysy migracyjne. Ponadto złożoność procedur prawnych dotyczących legalizacji pobytu uchodźców oraz zmieniające się regulacje prawne sprawiają, że NGO muszą nieustannie dostosowywać swoje działania do nowych warunków. Brak systematycznej i transparentnej współpracy między państwem a organizacjami społecznymi stanowi dodatkową barierę, która ogranicza możliwości skutecznego wsparcia uchodźców w Polsce.

Pomimo tych trudności organizacje pozarządowe odgrywają niezastąpioną rolę w procesie integracji migrantów. Dzięki ich działaniom uchodźcy mają możliwość nauki języka, zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych i znalezienia pracy, co przyczynia się do ich większej samodzielności oraz integracji ze społeczeństwem. Ponadto inicjatywy społeczne i kulturalne organizowane przez NGO sprzyjają budowaniu pozytywnego wizerunku uchodźców, co jest szczególnie istotne w kontekście narastających napięć społecznych i wzrastającej polaryzacji debaty publicznej na temat migracji.

W kontekście narastających napięć społecznych związanych z migracją, ważne jest przeprowadzenie badań nad postawami społecznymi wobec uchodźców oraz ich wpływem na skuteczność działań integracyjnych. Zrozumienie mechanizmów kształtowania opinii publicznej oraz czynników wpływających na akceptację lub odrzucenie migrantów w polskim społeczeństwie

może pomóc w opracowaniu skuteczniejszych strategii komunikacyjnych oraz inicjatyw promujących dialog międzykulturowy.

Literatura

1. Caritas Polska, https://caritas.pl/.
2. Fundacja Ocalenie, https://ocalenie.org.pl/.
3. Grzymała-Kazłowska A., Stefańska R., *Uchodźcy w Polsce*, „BAS", 19(43), 2008.
4. Helsińska Fundacja Praw Człowieka, https://hfhr.pl/.
5. Jasiecki K.*, Pomoc humanitarna dla uchodźców z Ukrainy jako katalizator nowej aktywności społecznej w Polsce*, Studia Politologiczne, nr 68, 2023.
6. Jurek K., *Działalność organizacji pozarządowych w kontekście kryzysu na granicy polsko-białoruskiej (2021-2022)*, Wschodnioznawstwo, nr 16, 2022.
7. *Kondycja organizacji pozarządowych działających na rzecz uchodźców w Polsce*, Raport z badań 2024, Stowarzyszenie klon/jawor.
8. Mianowski J., *Dostęp imigrantek i imigrantów do systemu opieki zdrowotnej w województwie pomorskim – konstruowanie pola międzysektorowej współpracy*, Władza Sądzenia, 16, 2019.
9. Meisel-Dobrzański J., *Współpraca NGO z sektorem publicznym – sposób na wzmocnienie demokracji i wzrost jakości polityk publicznych w Polsce*, Zarządzanie Publiczne, nr 1, 2014.
10. Pacek M., *Proces deinstytucjonalizacji integracji migrantów w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem dzieci*, Studia i analizy. Studia Politologiczne, vol. 74, 2024.
11. Pawlak M., Laschuk I., *Dostęp do rynku pracy, ale nie do państwa: Sytuacja pracowników migrujących w Polsce*, Friedrich-Ebert-Stiftung, 2020.
12. Polska Akcja Humanitarna - Międzynarodowa organizacja charytatywna non-profit, https://www.pah.org.pl/.
13. Sowa-Behtane E. A., *Integracja imigrantów ze społeczeństwem przyjmującym. Na przykładzie uczestnictwa w tradycjach, świętach, uroczystościach i życiu kulturalnym*, SPI, Vol. 26, 2023/1.
14. Stefańska M., *Instytucjonalizacja międzynarodowej współpracy humanitarnej – zagadnienia podstawowe*, Themis Polska Nova, 1(2), 2012.
15. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, https://interwencjaprawna.pl/.
16. *Strategia migracyjna. Powstanie 49 Centrów Integracji Cudzoziemców. Są już szczegóły dotyczące lokalizacji i kosztów CIC*, Infor.pl, https://www.infor.pl/prawo/nowosci-prawne/6737746,strategia-migracyjna-powstanie-49-centrow-integracji-cudzoziemcow-sa.html.
17. Zalas-Kamińska K., *Rola organizacji pozarządowych w kampaniach społecznych na rzecz pomocy rozwojowej*, Media, kultura, komunikacja społeczna, 10/3, 2014.
18. Zalewska K., Ochyra-Żurawska K., Ciekanowski Z., *Organizacje pozarządowe w systemie bezpieczeństwa państwa*, Studia Administracji i Bezpieczeństwa, 13(13), 2022.
19. Załącznik do uchwały nr 120 Rady Ministrów z dnia 15 października 2024 r. Odzyskać kontrole. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025-2030.